

26 . Alba Iulia | Punct: Sanctuarul Liber Pater | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 1026.13

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Doru Bogdan, Mihaela Ciaușescu, Alexandru Diaconescu, Dave Mitchel, Silvia Mustață, Owen O'Reilly, Robin Symonds

Instituții: Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Birkbeck College, University of London, UK, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Apulum Archaeology Ltd. UK, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Apulum Archaeology Ltd. UK, L'Institut National de Recherches en Archéologie Préventive, France

Rezumat

Campania din acest an a fost bazată pe metode non-intrusive pentru a facilita o săpătură eficientă în campania următoare. Sanctuarul numit Liber Pater se afla în nord-vestul orașului Colonia Aurelia Apulensis urmând a apărea o monografie dedicată cercetărilor efectuate până în prezent. Campania din anul acesta a început prin studierea fotografiilor aeriene, periegeze și prospecțiuni geofizice (magnetometria), identificând trei grupuri de cuptoare și urme de locuințe. Toate rezultatele obținute au fost stocate într-un sistem GIS creat pentru baza de date a Proiectului Apulum.

Raport

În urma săpăturilor arheologice efectuate între anii 1989-1992 și 1998-2003, a fost dezvelit un vast complex de cult închinat lui Liber Pater. Acesta era compus din mai multe încăperi și o curte interioară, putând fi identificate mai multe faze de construcție. Partea de S a sanctuarului se află însă sub calea ferată ce duce la fabrica de porțelan sau dincolo de aceasta, spre S. Campania de anul acesta își propusese inițial săparea acestei zone de la S de calea ferată pentru a se ajunge la o mai bună înțelegere a sanctuarului și a locului acestuia în cadrul orașului.

Data fiind suprafața mare a zonei de interes, precum și lipsa unor informații concrete cu privire la caracterul potențialelor structuri arheologice din subsol, s-a luat hotărârea ca acest prim sezon să fie folosit pentru cercetarea zonei cu metode non-intrusive astfel încât o viitoare campanie de săpătură să poată fi concepută având la bază o cantitate de date extrem de utile.

Sanctuarul lui Liber Pater se află în partea de NV a așezării urbane ce avea să fie cunoscută sub numele de Colonia Aurelia Apulensis. Acesta a fost descoperit în 1989 de către o echipă de arheologi din Cluj Napoca, condusă de Alexandru Diaconescu și a fost ulterior cercetat exhaustiv, ultima campanie având loc în 2003. O monografie completă a sanctuarului este în pregătire și va fi publicată în decursul acestui an. Mai multe faze au fost identificate în zona cercetată, constatându-se că activitățile de producție ceramică care au precedat construirea lăcașului de cult, au continuat în paralel cu acesta, dincolo de limita de SV a acestuia. Tocmai înțelegerea locului sanctuarului în cadrul orașului și studierea producției ceramice locale au fost argumentele ce au determinat continuarea cercetărilor în zonă.

Campania de cercetări cu metode non-intrusive din zona de la S de Sanctuarul lui Liber Pater de la Apulum din 2006 a început cu studierea mai multor fotografii aeriene realizate cu câțiva ani înainte de către dr. W. Hanson și dr. Ioana Oltean de la Glasgow University. Una dintre acestea dovedea cu certitudine existența unor structuri arheologice în zona de la S de calea ferată ce duce la fabrica de porțelan. Acestea

---

păreau că se află la nu mai mult de 0,50 m adâncime și nu erau acoperite de un strat de aluviuni gros de câțiva metri, așa cum reieșea din câteva studii geologice efectuate cu ani în urmă. Era așadar foarte posibil ca acestea să răspundă bine la prospecții geofizice și la cercetări de suprafață. Pe fotografie apar cu claritate urmele unor clădiri cu dimensiuni apreciabile și chiar traseul unui drum printre acestea. Aceasta stradă a fost identificată la N de calea ferată în săpătura arheologică, fiind construită din mai multe straturi de pietriș și bolovani de râu.

Ridicarea topografică existentă, realizată de către topografi de la MoLas pentru Apulum Project, s-a dovedit un instrument foarte util pentru cercetările din acest an. Aceasta a fost extinsă și completată, toate caroiagele pe baza cărora s-au executat perieghezele și prospecțiile geofizice fiind legate la sistemul preexistent. Pentru caroiage s-au folosit sisteme de coordonate locale dar acestea sunt calibrate în sistemul național de coordonate Stereo 70. Toate măsurătorile s-au făcut cu o stație totală Leica TC500.

Periegheza a fost făcută sistematic pe carouri de 50 x 50 m (date fiind dimensiunile relativ reduse ale zonei țintă), iar materialul ceramic a fost înregistrat pe carouri, urmând ca eventualele descoperiri speciale să fie exact localizate, tridimensional cu ajutorul stației totale. Rezultatele perieghezei, deși nu spectaculoase au demonstrat existența unor zone în care concentrația de material ceramic era mai mare decât în altele și mai ales existența în aceste zone a rebuturilor ceramice și chirpicului ars de cuptoare. Toate acestea sugerau că zona de producție ceramică se întindea și la S de calea ferată.

Dintre numeroasele metode de prospectare geofizică, pentru campania din acest an a fost aleasă magnetometria deoarece era cea care ar fi răspuns cel mai bine în cazul structurilor cu arsuri așa cum sunt cuptoarele. O suprafață de 30 x 130 m (în partea de S) a fost cercetată, extinderea acesteia fiind imposibilă datorită opoziției proprietarului terenului adiacent. Trei grupuri distincte de cuptoare au fost identificate și apar în imagine sub forma petelor circulare de culoare brună. Acestea sunt foarte probabil baterii circulare de cuptoare pentru ars ceramica. Urme clare ale existenței unor clădiri în zona au fost de asemenea identificate, zidurile sau pereții acestora apărând în imagine sub forma structurilor liniare de culoare mov și albastră.

Toate datele colectate în cadrul acestei cercetări cu metode non-intrusive au fost stocate într-un sistem GIS, încorporând și datele obținute în cadrul Proiectului Apulum, atât pentru arhivare cât și pentru interogare și studiere interactivă. Aceste baze de date sunt compatibile cu alte sisteme similare de pe glob.

Este cunoscut faptul că indiferent cât de spectaculoase și complete ar fi rezultatele unei cercetări cu metode non-intrusive aplicate unui sit arheologic, acestea nu vor putea niciodată înlocui complet săpătura arheologică. Astfel că deși acum se pot spune relativ multe despre natura structurilor arheologice din subsol, mai rămâne de stabilit datarea acestora, posibila existență a mai multor faze de construcție, caracterul materialului arheologic, atât de important în stabilirea caracteristicilor sociale, etnice sau economice ale celor ce au locuit acolo. Așadar obiectivul cercetărilor viitoare este săpătura sistematică a unei părți din zona țintă, parte selecționată pe baza datelor deja existente, astfel încât informațiile obținute prin săpătură să aibă un caracter relevant.

Informații suplimentare online

[Raportul 3589 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)